

e ab ells ensems entrarem en Castella, e farem tant que ells sien reis de Castella ---» (fets de 1286, Casac. v, 17.33).

Aplec [1391]; «De falsos béns l'és forçat fer *aplec*», Ausiàs cvi; 1697: «a Sta. Llúcia / dilluns de Cinquagesme / del any noranta-set / anem a Sta. Llúcia [de Sobremunt] / sols per veure l'*aplec*», MilàF (*Romllo.*, 402). Vulgarment reduït a *plék* ribag.: «al Pilaret de St. Pere hi fan un *plék*» El Sas de Cornudella (1957); «--- la carretera de dalt s'anava omplint de gent, curiosa per veure 'l pas de la núvia: ni que fóssem per l'*aplec del Miracle!*», Pons Mass. (*Trascant p. l. S.*, 52). No sols fou reunió amb motius de festa o religiosos, sinó també una reunió política rural, sovint amb complicitat clerical: des de 1840 foren abundosos els *aplechs* rurals més o menys pacífics, de carlins; llavors des de Cat. el mot es comunicà al País Basc, on els carlins, després de la Guerra dels Set Anys, practicaren molt aqueixa institució, donant-li el nom català, que ells pronunciaren bàrbarament *apléc* desorientats per aquella grafia: notícia de Fabra (1931) i de diversos bascos (crec en novel·les de Pio Baroja).

Aplega [1568; Lacav.; MGadea, T. del Xè]. *Aplegada*. *Aplegadís* [«estrangers *aplegadissos*», DT0. 1670; altres testimonis de 1476 etc., AlcM]. *Aplegadissa*. *Aplegador* [S. XIII]. *Aplegadura* [Lab.]. *Aplegament* [S. XIV, Marsili]: «*aplegà* gran host d'hòmens d'armes», Boeci, *Consolació* (Ag., 73); «lo rey *aplegà* consell general», JoMartorell (Ag. I, 44). *Aplegar-se*: «no trigà a *aplegar-se* a la cuyna tota la gent de la masia», Bosch de la Tri. (*Lena*, 24); «Guadiana, Duero y Tajo --- / a l'íbiques riberes s'*aplegan* en llurs vies, / ab lo Riu-d'or capdella ses aygues lo Genil / ---», «Los Atlants s'*aplegan* dins lo temple de Neptún», Atl. II, 18a, i sumari del III. *Desaplec*; *desaplegar-se*.

Desplegar: «Lo rei de França --- pensà de *desplegar* l'auriflama e tota la host pensà de muntar ---», Muntaner (§ 122, Casac. IV, 17.16); *Ordin. Palat.* del Cerimoniós (AlcM, s. v. *aplegar*); «el torrent d'Albarca / --- / *desplega* formidable l'Entreforc», Costa, 1905 (*Gorg Blau*). *Desplec* [Lab. 1840]. *Desplegable*. *Desplegador*. *Desplegadura* [DT0. 1647]. *Desplegament* [Lacav.].

Emplegar es va usar a l'Edat Mitjana amb el sentit de 'esmerçar, emprar', com els seus germans, oc. *emplegar* i fr. *employer* (ant. *empleier*), port. *empregar*, it. *impiegare*: «si --- volen anar ayxí com an promès --- ma continuació par que serà bé *empleguada*» a. 1329 (BABL II, 200). Avui només s'usa encara en ross.: «lo mes d'empres és *emplegat* / a pendre un aire re-grillat, / a s'adobar la vestidura, / a canviar de cofadura / ---», Saisset (*Catal. d. R.*, 220); «no vos cal *emplagá* l temps a ---», La Clusa, 1959; cerd. *tot a l'emplegat* 'tot d'un plegat', 'tot alhora' (Puigcerdà, 1935); *emplegar*.

El castellà, en canvi, manllavà *emplear* del fr. ant. *empleier*, i des d'una data molt reculada [S. XII, *Cid*]; no, però, el català, que només en temps recent l'ha imitat del castellà [DT0. 1647]: no es pot dir que hàgim arribat a anostrear-nos aquest castellanisme, d'ús

no general en la llengua popular, que li prefereix *usar*, *esmerçar* i regionalment *emprar* (adoptat a princ. del nostre segle per la llengua literària). Només en parlars molt occidentals han arrelat verament expressions com *mal-empleiat* 'malaguanyat' (Pallars) i en gran part del valencià, on al Sud *emplear-se* pren també (com en cast. clàssic) l'acc. de 'casar-se': «se va casà...? Me vach *empleà* en Rita el any diuit: no volia llaurà més a forcat», *Canyissaes*, 102 (també 21). *Empleat* per 'funcionari' s'ha arrelat més (Belv.; DFa.) fins a poder-se considerar manlleu tolerable; també *empleu* s'ha dit bastant, fins en ambients de llenguatge digne (*empleo*, Lacav.). *Desemplear*; *desempleat*.

Esplegar, o més aviat ésser *esplegat* 'acabar-se, quedar acabat': sobretot calcant el ll. *explicitus est*, dit d'obres escrites: «*esplegat és* lo libre de religió», Lull (*Blanq.*, NCI. II, 70.7); «*esplegada és* la dita istòria, a Déus gràcies», *Filla de Contastí*, NCI. XLVIII, 99); anàlogament: «la dona se gità en oració, e quant hac *esplegada* sa oració, de mantinent lo monjo fo bell e guarit de tots sos membres», *Comtessa Fidel* (ib., 117). *Esplec*. *Esplegadís*. *Esplegament*.

Replegar ja s'usava en el S. XIV puix que figura en els diccs. de rims de JMarc (1371, almenys *replech*) i Aversó (*replegue*, *replegui*, *replega*, *replegada*); i OPOu el recull en les diverses accs.: «bassa de aygua *replegada* de pluja: lacuna»; «DEL VAXELL --- lo més fondo, hon se *repleguen* les suziedats: sentina»; «DINTRE DEL COS: la vexiga o .l. lloc hon se *replega* la urina: vesica urinae», «lo que sobra de la taula --- lo qui les *replega* y guarda» (*TbPu.*, 64, 69, 253, 250).

Avui usual a tots els dial., fins al cim de Ribag. (*replegá la yérba*, Lliri, 1965); «l'airet de la matinada / del ric istiu / *replega* la rosada / que llença el riu», vella cançó popular barcelonina (Coromines, *Presons Im.* I, O. C., 849b); val.: «a l'Assut *replegaven* l'aigua per al terme de La Vall», Benifairó de Valldigna; «el monitor *replega* les boletes de tots els patrons, en el sorteig de les pesqueres amb redolí» Palmar de l'Alb. (1962); «D'eixes floretes amagades --- n'he jo *replegat* tres manades / lligades en un ramellet», Jampy (*Lliris, flors i violes collits al Canigó*, IX). En gran part del català occidental, la *e'* pretònica és labialitzada per la *p* següent: *replegá l érba* Estaon de Cardós (1934), «branques *replegádes*» Espot (V. d'Àneu, 1964); *replegá*, a l'Ebre (Vinebre, Ascó, 1936). *Replec*. *Replega* [Belv.]. *Replegada*. *Replegadís*: «¿és stat lançat per aquell famós rey de Sicília, ab gent *repleguadissa*, ab robes d'or e de seda manlevades?», JoMartorell (Ag. II, 60). *Replegador*; *replegadora*; *replegadores*; *replegaire*; *replegament*; *replegueta*.

La variant *arreplegar*, de to més popular, és usual especialment en català oriental. En una cançó popular pastoril referent a la pila d'ovelles que fan els pastors «un pastoret que hi havia / comensa de malahí - que no'n pot regí la pila / --- / *arreplegaríam* la ramada - te la posaríam en pila / --- / feren un xiulet o dos - la ramada fou en pila / ---» (MilàF, *Romllo.*, reco. cat. or., 36D2ss.) on és clar mètricament que l'original deia «*replegarem* la ramada - te la posarem en pila» i ha